

Sayı VIII (2022)

M. MIECHOWITA, *Doğu Avrupa'nın Tarihi Coğrafyası*. İstanbul
2022. Kronik Yayınları, 176 sayfa. Çev. B. KALYON. ISBN:
9786258431162

Nazmiye ÇEVİK

 0000-0001-8836-5714

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VIII: Ocak-Aralık 2022) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu çalışma Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında lisanslıdır.

Atıf Düzeni Çevik N. 2022, *Doğu Avrupa'nın Tarihi Coğrafyası*. Yazar: M. Miechowita, *Libri* VII, 105-106.

Geliş Tarihi: 15.07.2022 | Kabul Tarihi: 22.07.2022

Elektronik Yayın Tarihi: 14.07.2022

Makale Türü: Kitap Tanıtımı

Editing: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

**M. Miechowita, *Doğu Avrupa'nın Tarihi Coğrafyası. Kronik Yayınları. 176*
Sayfa. İstanbul 2022. Çev.: Berrin KALYON.
ISBN: 9786258431162**

Nazmiye Çevik*

Bu eser, Doç. Dr. Serkan Acar tarafından, danışmanlığını yaptığı yüksek lisans öğrencisi Beril KALYON'a, Türkçe çevirisi yapılmak üzere, tez konusu olarak verilmiştir. Eser Latince aslı ile karşılaştırılmak suretiyle, Rusça'dan Türkçe'ye çevrilmiştir. Kitap ilk kez Latince yazılmış, ilgi ile karşılanınca çok kısa bir süre içerisinde, Almanca, İtalyanca ve Lehçe dillerine çevrilerek ardından da Rusça'ya tercüme edilmiştir.

Kitap, *Yazar ve çevirmenin kısa özgeçmişleri* (4), *Editörün takdimi* (7), *İçindekiler* (5-6), *Önsöz* (11-13), *Kısaltmalar* (15), *Maciej Miechowita ve eseri hakkında* (17-44), *İki Sarmatya: Asya-Avrupa Sakinleri Hakkında Tetkikat* (45-48), *I. Fasil: Birinci Bölüm: Asya Sarmatyası Hakkında* (51-82), *İkinci Bölüm: İskitya Tatarları Adıyla Anılan Hangi Boylar ve Hangi haklar Yaşar* (83-111), *Üçüncü Bölüm: Tatarların Soylarına Göre Dağılımı* (113-124) ile *II. Fasil: Birinci Bölüm: Yukarı Avrupa Sarmatyası'nın Tasviri Hakkında* (127-149), İkinci Bölüm'ün ana başlığı olmaksızın 3 alt başlıkta toplanmıştır (150-162). Eser, *Bibliografya* (163-166) ve *Dizin* (167-176) ile sonlanmaktadır.

Editörün takdimi (7) kısmında Doç. Dr. Serkan Acar, doktora tezi için araştırma yapmak üzere St. Petersburg şehrinde kaldığı sürede, bir kitapçıda tesadüfen rastladığı ve Türkiye'de daha önce kimsenin ilgilenmediği bu eseri Türkçeye kazandırmak istediğini belirtmiştir.

Maciej Miechowita ve Eseri Hakkında (17-43) bölümünde ise 16. yüzyılın önemli simalarından Leh hekim, astrolog, din adamı olan yazardan ve bu kitabı yazma sürecinden söz edilmektedir. Eserin Avrupa'da bilimsel araştırmalarda en çok okunan kitaplardan biri haline geldiği ve yazarının kendisinin dahi öngörmediği bir şöhrete ulaştığı anlatılmaktadır. Yazar, 16. yüzyıla ait tarihi olayları anlatırken, o bölgenin coğrafyasını, bölgede yaşayan halkların kökenlerini, inançlarını, yaşayış biçimlerini detaylı bir şekilde aktarmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı eser sadece tarihi bir çalışma değil, aynı zamanda, coğrafi ve etnografik bir kaynak olma özelliği taşımaktadır.

İkinci alt başlık olan iki samartya: Asya ve Avrupa sakinleri hakkında tetkikat (45-48) kısmında, kitabın yazarı Maciej Miechowita'nın Piskopos Stanislav Thurzo'ya yazdığı mektupta, pek çok yazarın araştırma ve keşiflerinde birçok yeri gezdiklerini, fakat herkesin bu iki Samartya'ya karşı sessiz kaldıklarından, gelecek nesillere bir şeyler bırakmak isteyenlerin de şiir ve hikayelerinin bölgedeki gerçekleri yansıtmadığından söz edilmiştir.

I. Fasil: I. Bölüm: Asya Samartyası Hakkında (51-82) kısmında batıda Don Nehri'nden başlayarak doğuda Hazar Denizi'ne kadar uzanan ve günümüzde hala birçok Tatarın yaşadığı Asya Samartyası'ndan söz edilmektedir. Yazar, o bölgeyi, bölgede yaşayan halkları ve olayları sekiz alt başlıkla ele almış. İlk alt başlıkta (52-54), 1211 yılında, o zamana dek adları duyulmamış olan Tatarların ilk ortaya çıkışı ve Tatar İstilasını anlatılmaktadır. İkinci alt başlıkta, (55-62), 1241 yılında Tatarların Rus topraklarına girerek Rusların en büyük ve görkemli şehri Kiev'in tarumar edilmesi ve Lehistan'ın yakılıp yıkılması anlatılmış. Üçüncü alt başlıkta (62-65), Kiev'den sonra, Tatar İmparatoru Batu tarafından Macaristan'a sefer düzenlenmesinden ve imparatorun burayı da tahrip etmesinden söz edilmiştir. Dördüncü alt başlıkta (65-69) Tatarlar ayrıldığında bütün Avrupa'nın dehşet içinde olduğu ve bu yüzden ülkelerine yeniden gelişlerini önleyebilmek için, Hıristiyan hükümdarlarının aldıkları tedbirler ve bu vesile ile Papa IV. Innocent'in Tatar Hanı'na elçi

* M.A., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. cevknaz@hotmail.com | 0000-0001-8836-5714

göndermesi anlatılmaktadır. Beşinci alt başlıkta (69-71) Tatarların fiziksel özelliklerinin yanısıra, gelenek ve görenekleri ile Tatar ülkesinde bulunanlar hakkında bilgi verilmiştir. Altıncı alt başlıkta (72-76) İtil Ötesi Tatarların hudutları anlatılmaktadır. Yedinci alt başlıkta (76-80) Dört Tatar Ordası ve bir o kadar da imparatoru olan İtil ötesinde yaşayan imparatorların seçerisi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Sekizinci alt başlıkta ise (80-82) Tatarların komşularına baskınlar yapıp saldırılar düzenlemeden, ganimet ele geçirmeden rahat edemediklerinden ve bu yüzden İskit Halkının sürekli huzursuz ve çapula meyilli olmasından söz edilmektedir.

I. Fasil, II. Bölüm: İskitya'da Tatarlar Adıyla Anılan Hangi Boylar ve Hangi halklar Yaşar (83-111) kısmında Tatarların boyları olan Gotlar, Alanlar, Vandallar Suevler ve devamları ile Ugorlardan söz edilmektedir. Bu boyların geldikleri, yerleştikleri ve değiştirdikleri bölgeler, konuştukları diller, savaştıkları halklar detaylı bir şekilde anlatılmaktadır.

I. Fasil, III. Bölüm: Tatarların Soylara Göre Dağılımı (113-124) başlıklı bölüm 3 alt başlık halinde ele alınmıştır. Birinci alt başlıkta (113-118), Çağatay Tatarları'ndan gelen Türkler anlatılmıştır. Osman adında bir savaşçının Tatarlardan ayrılıp kırk süvarisini de yanına alarak, Kapadokya bölgesindeki geçitleri ele geçirdiklerinden söz edilmiş. İkinci alt başlıkta (119-122), Ulan veya Kırım Tatarları'nın soyu hakkında bilgiler verilmiştir. Bu soyun İtil Ötesi Tatarları'ndan gelen bir Tatar kolu olduğunu ve Tavrida Adası fatihi Ulan'dan dolayı bu ismi aldıkları anlatılmıştır. Üçüncü alt başlıkta ise (123-124) ismini İtil Nehri üzerindeki Kazan Kalesi'nden alan Kazan Tatarları ve yine İtil ötesi Tatarlarının bir kolu olan Nogay tatarları hakkında bilgiler verilmiş.

II. Fasil, I. Bölüm: Yukarı Avrupa Samartyası'nın Tasviri Hakkında (127-149) başlığında, Avrupa Samartyası; Ruslar, Litvanlar, Moskoflar ve onlarla sınır komşusu olan halkların ikamet ettiği, batıda Vistul Nehri ile doğuda Don Nehri arasında kalan ve bir zamanlar Got adıyla anılan halkın yaşadığı alan olarak aktarılmaktadır. Bu bölümde bir zamanlar Roksalanya diye adlandırılan Rusya ve çevresindeki zenginliklerden söz edilmektedir. Bölüm üç alt başlık halinde ele alınmıştır. Birinci alt başlıkta (127-132), ülkenin gerek tarım gerekse hayvancılık bakımından zengin olduğu vurgulanmaktadır. İkinci alt başlıkta (132-139), Litvanya Büyük Dukkaliği'nden ve bu bölgeye İtalya'yı terkeden bazı İtalyanların bu ismi verdiğinden söz edilmektedir. Üçüncü alt başlıkta (142-149) Litvanya'nın bölgeleri, coğrafi yapısı ve burada yaşayan halklar anlatılmaktadır.

II. Fasil, II. Bölüm kısmının ana başlığı olmaksızın doğrudan alt başlıklara yer verilmiştir. İlk alt başlığında (150-155), Moskova Knezliği hakkında bilgiler verilmektedir. Bu bölgenin genişliğinden ve bu knezliğe bağlı bir çok bölgenin varlığından, askeri yapısından, buradaki toprağın veriminden, orada yaşayan Moskof halkının geçim kaynakları ve beslenme biçiminden, mimari yapısından, konuşulan diller ve halkın günlük sosyal yaşamından söz edilmektedir. İkinci alt başlıkta (155-158), Moskova Knezinin ele geçirdiği İskitya bölgeleri Perm, Ugra ve Korela bölgelerinin bulunduğu alan, çoğunlukla nehirler olmak üzere coğrafi yapısı ve bölge halkının konuştuğu diller anlatılmıştır. Üçüncü alt başlıkta ise (158-162) eserin yazarı Maciej Miechowita'nın Krakov eski konsolosu Johann Haller'e yazdığı mektup bulunmaktadır. Yazar bu mektupta, katıldığı bir söyleşide, bazı eski tarihçilerin ileri sürülen görüş ve ifadelerinin gerçeği yansıtmadığını, rüyada görülmüş hissi uyandıran ayrıntılar olduğunu yazmış ve kendi gözlemlerini anlatmıştır.

Sonuç olarak; 1517 yılında yazılan bu eser, Doğu Avrupa'ya ilişkin kapsamlı ve ayrıntılı tasvirleri yapması, Türkçeye çevrilmeden önce, Türkiye'de çok bilinmemesi, o yıllarda bu bölgede yaşayan halkların, gelenek ve görenekleri, fiziksel ve karakteristik özellikleri, boyları, soyları ve yaşadıkları bölgelerin coğrafi yapısı, devlet yönetim şekilleri, askeri yapıları, dini inançları, konuştukları diller ve geçirdikleri süreçleri anlatması bakımından tarihi bir kaynak niteliği taşımaktadır.